

De jaren 1960 tot 1980 waren woelige jaren in de geschiedenis van de Volkskrant. Enkele ouwe knarren vertellen hoe zij die tijd in de maatschappij én op de redactie hebben beleefd.

Deel 8: Suzanne Baart verhaalt over Dolle Mina en de vrouwenbeweging op de redactie.

'Nog een wereld te winnen'

'Of het nu veel beter gaat met vrouwen dan in de jaren zestig? Daarover zijn de meningen verdeeld. Zeker, de achterstand in het onderwijs is weggewerkt. Sterker nog: meiden doen het vaak beter dan jongens. Ook op de arbeidsmarkt hebben vrouwen hun plek wel gevonden, al dan niet in deeltijd. Maar recente cijfers later zien dat er bij topfuncties voor vrouwen nog een wereld te winnen is.'

Suzanne Baart heeft heel wat jaren vrouwenbeweging erop zitten. Zij kwam halverwege de jaren zestig van *De Telegraaf* overwaaien naar *de Volkskrant* (redactie Binnenland). In 1969 maakte zij de overstap naar de sociaal-economische redactie, waar Harry Lockfeer en Willem Sprenger zaten. Na vele tropenjaren vertrok zij naar Open Forum (1985-1990) en ten slotte naar Wetenschap (vanaf 1996).

'Vrouwenemancipatie deed ik er altijd bij', zegt zij blijmoedig bij het terugblikken. 'Ik deed het op verzoek van de redactie, want toen Dolle Mina de straat op ging, wisten mannelijke journalisten niet wat te doen. 'We hebben daar geen affiniteit mee', werd mij gezegd.

'Ik ook niet, dacht ik toen nog.'

Suzanne Baart en haar avonturen met Dolle Mina en de Queen Bees

NIET al mijn verhalen konden rekenen op enthousiasme bij collega's. Soms vond iemand dat we wel erg veel 'vrouwen' in de krant hadden: vorige week hadden we ook al een feministisch onderwerp boven Dag In Dag Uit. Of iemand viel over de recensie van een boek waarin mannen werden afgewezen. Alsof ik de schrijfster van het boek was.

Een eindredacteur was geschokt over een onderzoek van de vakbeweging. Dat ging over seksuele intimidatie op de werkvloer. Van seksueel getinte opmerkingen tot aanranding en zelfs verkrachting. Hij dacht dat dit alleen op een andere planeet gebeurde. Helaas, ik moest hem teleurstellen.

Ook werden verhalen alleen serieus genomen, als er ten minste een machtig instituut of een machtige organisatie achterstond. Dus noemde ik ergens in het verhaal een vakbond of de Sociaal Economische Raad (SER).

Het was soms zoeken naar de beste manier waarop vrouwenonderwerpen in de krant konden komen en serieus werden genomen.

Al in 1970 had ik een interview gehad met Joke (toen nog Kool-) Smit. Zij zette in 1967 in *De Gids* de Tweede Feministische Golf in beweging met

Met de klok mee: Riet Lina, Suzanne Baart, Michèle de Waard, Agnes Koerts, Maria Hendriks, Truus Ruiter en Erna van den Berg. Ze verdelen in de kamer van Pluijm pakketjes met reclamemateriaal dat het hele jaar door naar de krant was gestuurd. December 1977. Suzanne Baart hoogzwanger. Foto Wim Ruigrok

haar essay: *Het onbehagen van de vrouw*. In de jaren daarna volgde ik Dolle Mina zo goed mogelijk, evenals andere vrouwengroepen, waaronder Man Vrouw Maatschappij (MVM), mede opgericht door Joke Kool-Smit en Hedy d'Ancona. Dat was niet altijd eenvoudig. Vrouwen hadden geen macht, dus waren ze tegen macht, ze wilden geen leiders, en dus ging een

gesprek met vertegenwoordigsters regelmatig de mist in.

Maar de ludieke, harde acties van Dolle Mina vielen goed bij de krant. De met rose linten dichtgebonden krullen (pissiers) in Amsterdam, de actie Baas in Eigen Buik met mooie jonge meiden die de straat op gingen, de belegering van Nijenrode waar vrouwen niet konden studeren, en van

Suzanne Baart vervolg van pagina 1

het mannenbolwerk De Witte Sociëteit in Den Haag. Ook: de actie bij het Amsterdamse stadhuis, waar bruidsparen werd gewezen op de ongelijke verdeling van het werk in huis. Met de vraag 'Wie haalt straks het haardotje uit de gootsteen?' werden de bruiden op de mooiste dag van hun leven voorbereid op de harde werkelijkheid.

De vrouwenbeweging veranderde snel van een ludieke naar een serieuze beweging. Daarvan was Man Vrouw Maatschappij al de voorbode. Daarmee kon ik beter uit de voeten in de krant. Het lag voor de hand dat ik me meer en meer specialiseerde in sociaal-economische en aanverwante onderwerpen: gelijke beloning en gelijke behandeling (beide leidden tot een wet), een nieuwe echtscheidingswet, (vrouwen in) de bijstand, discriminatie in de sociale zekerheid, maar ook de felle discussies rond arbeidstijdverkorting (30 of zelfs 25 uur per week voor iedereen) en de verdeling van het huishoudelijke (en het onbetaalde vrijwilligers-) werk thuis.

Onderwerpen die gemakkelijker voldeden aan de gebruikelijke criteria in de journalistiek van wat als nieuws werd beschouwd.

Queen Bees

Bij de vrouwenbeweging stonden vrouwelijke journalisten een tijdlang bekend onder de (scheld?)naam: de *Queen Bees*. Dat veranderde eind jaren zeventig. Met de groeiende groep vrouwen op de redactie gingen we praten over onze eigen positie en wat wij als vrouwen wellicht konden bijdragen aan de krant. We gingen vergaderen, brainstormen, eerst op onze

schaarse vrije avonden, later gewoon tijdens werktijd op de krant. Soms werden we nagejouwd door mannelijke collega's, als we ons richting vergaderzaal begaven.

Hoofdredacteur Jan van der Pluijm bekende me dat hij zich zorgen maakte. Hij dacht dat er op de redactie een kloof aan het ontstaan was tussen mannen en vrouwen. Ik verzekerde hem dat we gegarandeerd niet op een krant zouden werken, als wij de pest zouden hebben aan mannen. Ik geloof dat hij gerustgesteld was.

Hij begon zelfs de mening te vragen van het Vrouwenberaad over actuele kwesties. En vaak werd ons trots gemeld als er weer een vrouwelijke sollicitant was aangenomen. Ik kon dan niet nalaten te vragen of de functie zo slecht betaalde.

Family page

Ik volgde in 1969 Marjan Morselt op die, zwanger, naar Limburg verhuisde. Ik nam daar de *family page*, een door Ferd. Rondagh bedachte wekelijkse pagina met sociologische en onderwijsonderwerpen, van haar over en deed er Geachte Redactie bij. Al na een jaar of twee, drie stopte de pagina. Ik denk dat we de belangrijkste onderwerpen, tot en met de lesbische vrouw, wel hadden gehad. En ik was dringend nodig voor arbeidsconflicten, werkomstandigheden, vakbonden en sociale zekerheid.

De eerlijkheid gebiedt me te zeggen dat het mijn mannelijke collega's vaak niet gemakkelijk werd gemaakt. Sommige vrouwengroepen wilden niet met mannen praten. Ook op persconferenties van vrouwengroeperingen waren mannen soms niet welkom. Dat leek mij strategisch geen goed idee. Er waren vrouwen die me troostten dat ik een prachtige carrière kon hebben met behulp van het feminisme. Maar ook daarop verkeken ze zich: een mooie carrière had ik al.

De verhouding tussen de vrouwenbeweging en de media stond vaak

onder druk. Kranten hadden hun eigen professionele manier van werken, en dat botste vaak met wijze waarop de vrouwenbeweging zich manifesteerde. Het was soms moeilijk werken. Ik voelde me weleens gemengeld tussen de verschillende verwachtingen van de vrouwenbeweging en de krant. Er waren ook conflicten als de vrouwen van buiten vonden dat ik te kritisch was. Maar dat probleem zullen collega's van de kunst- of de sportredactie ook tegenkomen.

In mijn archief van begin jaren zeventig kom ik nog niet veel feminisme van mijn hand tegen. Er werkten nog nauwelijks vrouwen in de journalistiek, en het beeld van vrouwen was nog traditioneel. Dat veranderde na 1975, toen ik - namens *de Volkskrant* en met drieduizend gulden op zak van minister Jan Pronk van Ontwikkelingssamenwerking - de eerste VN Vrouwenconferentie in Mexico bezocht.

Schrijfmachine

Een lastige klus. Ik denk er nog wel eens aan terug met het zweet in mijn handen. Ik zat in een goedkoop hotel, waar een schrijfmachine beschikbaar was die ik moest delen met drie anderen: Aukje Holtrop van *Trouw*, Tessel Pollmann van *Vrij Nederland* en Leonie van Bladel, die de radio bediende. We moesten dus afspraken maken over de schrijfmachine, afhankelijk van onze verschillende deadlines. Belen mocht niet: te duur.

Als ik klaar was, nam ik een taxi naar

Zie verder pagina 3

Suzanne Baart, Maria Hendriks en Ineke Jungschleger in 2007.

Foto Jacques de Jong

Suzanne Baart bij het afscheid van Wim de Valk. In het midden Jos Collignon
Foto Wim Ruigrok

Vervolg van pagina2

het KLM-kantoor. Een aardige piloot nam dan mijn kopij mee naar Amsterdam, waar Harry Lockfeer ze dan weer opviste uit de krochten van Schiphol. Dat mijn verhalen de krant haalden, mag nog een wonder heten.

In 1978 werd onze dochter Barbara geboren. Misschien tot verrassing van sommigen nam ik gewoon mijn verlof op en deelde ik mee dat ik daarna terug zou keren op mijn post. Dat was nog niet eerder gebeurd.

Telegram

Op mijn kraambed ontving ik een telegram namens de twaalfuursvergadering. De tekst luidde: 'De twaalfuursvergadering stelt met gevoelens van tevredenheid vast dat het feminisme zijn eigen kinderen baart. Enkeling meent dat wij allen een beetje bevalen zijn. Redactie brengt hulde aan de jonge moeder en de zeer jonge dochter. Vergadering draagt groepje op haar felicitaties en wensen voor een spoedig herstel onverwijld over te brengen. Namens de vergadering: het Barbara-groepje.' Ik was ontroerd.

Toen in 1980 onze zoon Marvin werd geboren, was het nieuwtje er kennelijk af. Ik hoorde niks. Zijn geboorte veroorzaakte nog wel een complicatie met grote gevolgen. Voor de bevalling werd ik bij de hoofdredactie, waar inmiddels ook Jan Blokker was aangeschoven, geroepen. Hoe ik dat dacht te doen, als in juli de tweede Vrouwenconferentie zou worden gehouden. Ik zei dat ik de baby zou meenemen naar

Kopenhagen - indien noodzakelijk (borstvoeding). Achteraf betwijfel ik of ik dat toen meende. Misschien zat ik de twee heren gewoon wat te stangen.

Ook de tweede bevalling werd een keizersnee. Van Kopenhagen kon geen sprake zijn. Agnes Koerts nam mijn plaats in.

Joop den Uyl

Uit wraak nam ik me voor Joop den Uyl, die alleen thuis was omdat zijn vrouw Liesbeth ook in Kopenhagen zat, stevig aan de tand te voelen over de positie van vrouwen in Nederland. De afspraak kwam pas na vele telefoontjes tot stand. Hij zei: 'Liesbeth is er niet. Nou ja, ik kan natuurlijk ook wel thee zetten.' Achteraf hoorde ik dat hij het interview terdege had voorbereid met een aantal (vrouwelijke) economen uit de PvdA. Het was per slot wel *de Volkskrant* die langs kwam.

Hij ontving me bij hem thuis, bij mij om de hoek waar hij toen woonde. Ik overlegde met de fotograaf, ik meen dat het Bert Verhoeff was, welk moment een mooi beeld zou opleveren voor de pagina. Ik dacht dat het inschenken van die thee dat wel eens zou kunnen zijn. Daarop heeft de fotograaf wel heel erg lang moeten wachten, maar het lukte: Joop den Uyl met een theepot in zijn handen.

Den Uyl bleek overtuigd van de achterstandspositie van vrouwen, maar zei dat dat uit de mond van een vader van zeven kinderen die bijna nooit thuis was, wel verdacht zou klinken.

Kortom: reuze aardige man, maar ja ...

Agnes Koerts kwam enthousiast terug uit Kopenhagen. Veel was in de voorgaande vijf jaren in werking gezet. Maar hoe ging het eigenlijk met ons, vroeg ze zich af. Het was de aanzet tot de oprichting van de Stichting Vrouw en Media. Agnes, Maria Hendriks en ik stonden aan de wieg. We kregen geld uit Den Haag, zochten vrouwen die wisten hoe je een onderzoek moest opzetten, onder wie Hedy d'Ancona en twee universitair geschoolde onderzoeksters. Vijf jaar later lag er een prachtig onderzoeksrapport op tafel: *Voorzover plaats aan de perstafel*.

Kinderopvang

We gingen het land in. Praten met jonge vrouwelijke journalisten. Ik zat nog een tijdje in een overleg met de NVJ en de NDP. Vrouw en Media zorgde er mede voor dat het recht op deeltijdwerk en kinderopvang ook in onze cao terecht kwam. De mooiste vondst was wel de uitreiking door Vrouw en Media van de prijs aan de krant die de meeste vrouwen op de redactie had zitten. Nooit geweten dat dat mannen zo kan prikkelen.

In diezelfde periode leek de vrouwenbeweging wat in te zakken. Mijn ongeduld, want er was nog zo veel niet geregeld, herken ik in een verhaal waarin ik vaststelde dat er nu genoeg was geknuffeld en bewust geworden, maar dat de kinderopvang nog steeds even beroerd was. Ik had dat aan den lijve ondervonden bij het zoeken naar een crèche voor mijn eigen kinderen. Zo drong het feminisme ook mijn privé-leven binnen.

Zeuren en overdrijven

Na 1985 werd het rustiger aan het front. Jonge vrouwen begonnen zich af te zetten tegen de oudjes. Ze zouden zeuren en overdrijven. Maar nu met een ambitieuze dochter en schoondochter kom ik veel onderwerpen uit de jaren zestig en zeventig weer tegen. Het onlangs georganiseerde weekend van *Women Inc*, het *New Girls Network*, het Kenniscafé van onze eigen wetenschapsredactie over het ontbreken van vrouwen in de top van de wetenschap en de heftige discussies die econoom Heleen Mees in de NRC en elders heeft aangezwengeld: het doet me meer dan goed.

Er is nog een wereld te winnen voor vrouwen die dat willen!

Suzanne Baart